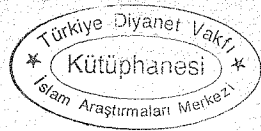

۱۹ تَمُوز ۱۹۱۷

صافی : ۲

برنجی سنه

کتابخانه

علم ، صنعت و اخلاق دار هفته لی مجموعہ

قوت تاردی . باطوری اشتوان ، صوقوللودن صو کرا ، آنجق سکز سنه قدر پاشاییلی . ۹۹۵ سنه سنده ایدی که ، « له قرانک فوت خبری کلدی » (۱) . عین زمانده روسیه ده ، آوستریا ده تبدلار حصوله کلشدی . ایمپراطور ماقسیملیانک وفاتی اوزرینه (۹۸۴) یرینه ایکنجی رودولف ، مدهش ایوانک وفاتی متعاقب یرینه (۹۹۲) فهدورایووانوویچ کچمشدی . صوقوللویه ایسه احد پاشا ، سنان پاشا ، سیاوش پاشا ، اوزدمیر اوغلی عثمان پاشا ، خادم مسیح پاشا ، سکز سنه ایچنده ، بربرینی متعاقب خلف اولمشلردی . باطوری اشتوان وفات ایتدیکی زمان ، سیاوش پاشا ایکنجی دفعه اولارق صدارت وظیفه سنی ایفا ایدیوردی .

* *

سیاوش پاشا ده لهستانه قارشى عین سیاستی تعقیب ایده جکدی . بناءً علیه اشتوان باطورینک وفاتی تبلیغ ایچون استانبوله کلن لهستان ایله چیسى چیرچه که صدر اعظم سیاوش پاشا یکی قرالک « لیه و منجه و اسپانیه و فرانجه و انکلتره و مسقو آراسندن » تعیین اولونماسنی ، بالخاصه باب عالینک موافقتی ایله اولسنی تکلیف ایتدی . حتی لهستان بکلرینه ده بو مألده آئیده کی نامه هایون کوندرلدی :

— پتمدی —

احمد رفیع

فکر قوتندن زیاده بدنیه مهارت لک مقبول اولدینی دورلرده بوتون پادشاهلر ، قرالار ، پرنس لر ، عشیرت بکلری بنیجیلکده ، آتیجیلکده پک ماهر ایدیلر . نتکیم بزده دخی خاندان سلطنت افرادی آتہ بینمکده ، نشان آتمقده دهها برچوق قوت ممارسه لرنده دائماً تمیز ایتمشلردر .

استانبولک ضبطندن صو کره سلطان محمود اوق میداننده هنوز مناره سی باقی قالان تکلیپینه حربه حاضر اوق غایه سی ایله احیا واستانبوله بر محفل کمنکشان تأسیس بیوردی . اوراده نشانه ، منزله اوق آتیلر ، اوقلرک ایریشدیکی الک اوزاق محللره ستونلر ، آبدلر دیکیلردی . تکیه ده پادشاهلر ، شهزاده لر ، وزیرلر دوقوز یوز آدمیدن فضله اوق آتدق لری بالفعل اثبات ایدوب مراسم مخصوصه ایله قبضه آلیرلردی . سلطان یازید ثانی واحد ثالث دورلرنده تکیه توسیع ایدیلرک یکی دائره لر علاوه ایدیلشدر . ۱۲۳۳ سنه سی جمادی الاخرینک بشنچی صالی کونی سلطان محمود ثانیک قبضه المله لری مناسبتی ایله زماننک الک مشهور تیراندازی توزقوپاران احمد اغا پادشاهک شرفه تکیه ده برضیافت چکمش ، سلطان محمود بیکی ایکی یوز

هیچ کیمسه انکار ایده مزکه جهانی باشند باشه استیلا ایدن تورکلر قوی ، جسور وقهرمان برنسل ایدی . اوروپا لیره تورک کبی قوتلی fort comme un ture سوزنی ضرب مثل اوله رق قبول ایتدیرن بوملنک حیرت افزا بر قوتی واردی . بویه پارلاق بر ماضی به مالک اولمق بزم ایچون نه قدر شرفلی ایسه ، بوکون ضعیف ، ناتوان اولمقده او درجه ذلدر .

دولتمزک بانسی سلطان عثمان دورندن زمانمزه قدر کذران اولان وقوعات تاریخیه کوسستررکه بز هیچ بر وقت حرب ایتمکدن خالی قالمادق . کاه موجودیتیزی مدافعه ایچون دوشمانلرک تجاوزلرینه قارشى دورددق ، کاه بلده لر فتح ایتک ایچون اونلرک مملکتلرینه صالیدردق . بویه دائماً حربه مهیا برملنک الی قلیج قبضه سنده ، آیانی آت اوزنکی سنده بولنسی طبیعی و ضروریدر . سلطان اورخان بکیچری تشکیلاتی یاپدینی زمان دلیقانلیرک

تورکلر ده ادمان وریاضت

اسپور حیاتی

اون بش بچق آدییه اوق آتمش و اوق ایشیدیکه محله دیکیلن ستونه « اوق آندی منزله بیک ایکی یوز اون بش بچق خطوه - ۱۲۴۷ » تاریخی حک ایدیلش. اوق میدانی اجدادک قوت و مهارتک جانلی برتاریخیدر . فقط یازیق که غنمعات اصلیه حرمتسز لکمز دن محفل داغیلش ، تکیه ییقیلش ، بومفخرت ستونلرینک چوغی قیریلش ، دوریلش ، یره کومولشد . تکیه روز حضرک ایلک ازار ایرتسی و یا پنجشنبه سنده قربانلر کیله رک آچیلیر ، بوتون یاز مراقلی کنجلر ، اختیارلر نشانه منزله اوق آتارلر ، تکیه قاسمک برنجی کونی مراسم مخصوصه ایله قاپانیرمش . بیک آدییه اوق آتارلر بیکجیلر ، بیک یوز آدییه آتارلر بیک یوزجیلر الخ ... کی عنوانلر ویریلیرمش . مثلاً سلطان عبدالمجید دورینک جهان سرعسکری رضا پاشا بیک یوزجیلردن ایمش .

تورکرک ادمان غنملری میاننده پهلوانلق ایله جانبازلق ده خلی یر طومش ، فقط بونلرده زمان ایله انقراض بولش و برقچ بچاره به مسالک معیشت اولوب قالمشدر . پهلوانلق تورکرده پک اسکی اولدینی حالده (غره قو - رومن) تعیر ایدیلن اصولده یاغلانوب کورشمه یی و جانبازلنی دوغریدن دوغروه استانبولک فتحندن صوکره اوکر نمشدر .

پک اسکی بر یزانس تاریخی یازان (نیشه فور غره غوراس) فاتحک استیلا سندن اولکی استانبول حیاتندن بحث ایدرکن شویله قید ایدیور : « یزاننده اخلاق تردی به باشلاقدن صوکره هرکس آرتق اکلجه سته دوشمشدی . نبل ، هوا پرست ، متعصب و دینسز بر خلق بالخاصه هیجانلی تماشا لری سهور و تهلسکلی هنرلری سیرایتمکدن ذوق آلیردی . اوتاریخده استانبولده مصردن کله بر جانباز قومپانییه سی واردی . بدایتده قرق کشیدن عبارت اولان بوسنستکارلرک هربری بردرلو قضایه قربان اولش وعددلری یکریمی اغمشدی . نیشه فور جانبازلردن برینک کندی کوزی اوکنده دیرمکک تپه سندن اوچوب بارچه لندیغی ذکر ایدیور . نیشه فور تماشا محلی شویله اکلایور ، بویوک بر میدانک اورتمه سته غایت بوسک بر سهون دیکرلر ، صالانامسی ایچون اطرافندن کیلرده اولدینی کی ایلرله کرلر و ایکی دیرمکی تپه سندن برخلاطله افتیا ربط ایدرلر . ایسته بویله باش دوندورچی بر یوکسکلکده کی ایپک ارستنده جانباز کاه آیاقلری اوچنده رقص ایدر ، کاه تپه سی آشاغی صارقار ، کاه کوزلرینی باغلا یوب اوموزلرینه ده بر جوجق آلتی صورتیه هنرلر یاپاردی . یرده یاپیلان معرفلرده آرت تهلسکلی دکلدی . بر برینک اوموزلرینه چقه رق انسان قولرلی یاپارلر و هواده پرند آتارلردی . عثمانلی امپراطور لفتک هر دورنده جانبازلق و پهلوانلق سهویلش ، پهلوانلغه عامه آراسنده هوس ایدنلر اولش ایسه ده جانبازلقی دائماً بعض مستننا خلقتده کیسه لره مسالک معیشت اولوب قالمشدر . سلطان احمد ثالثک پک مشهور اولان سنت دوکونی ، زمانک ادمانه اولان میل و مراقی پک کوزلر اکلایور . ۱۳۳۱ ده سلطان احمد ثالث شهزاده لری سلیمان ، محمد ، مصطفی و بایزیدک سنت دوکونلرینی یاپدی . دوکون قرق کون قرق کیچه سوردی . اوق میدانده ترتیب ایدیلن شملکارده شعبده بازلر ، آتشبازلر ، شیعه بازلر ، زوربازلر ، جانبازلر ، کوچکار دورلو معرفلر کوستردیلر .

بومحشم اکلجه لری حرم هایون کاکیکسلر تکیه سندن سیر ایدتی . اوتاغ هایون اوق میدانده مصلا یقینه نزل ایددی . صدر اعظم ایله وکلا به چادرلر قورلدی . اولاً طلوع باجیلرک حضوره کلسی اراده اولندی . طلوع باجی باشی صرتمده ، صاری یالدرلی جبه ، باشنده بیاض یالدرلی سیوری کلاه ، آلنده بیاض عصا ، اوکنده ایکی طبل ، ایکی زورنا ، ایکی نقاره ، بش تف ، آرقه سنده اون بش صیدان ایله حضوره چیقدی . بوجقلر پادشاهک قارشینده دورلو هنرلر یاپدیلر . ایچلردن بری اوتاغ هایون اوکنده کی منزل طاشنک اوستنه چیقدی . آلا ری برده آیاقلری هواده بر طاقم هنرلر کوستردی . معاقباً صدر اعظمک اندرون آغالری پیاده جریدی اونادیلر ، مصر جانبازلری قلیج اوپونلری یاپدیلر ، داوول زورنا سسنه آیاق اویدوروب رقص ایتدیلر ، پرندلر آتدیلر . قاسم پاشا دن فناره ایلر کرله رک اوزرنده عقلره حیرت ویرن معرفلر کوستردیلر . قرق کون قرق کیچه دوام ایدن دوکونک باشلیجه اکلجه سنی ادمان وریاضتک هیجان ویریمی معرفلری تشکیل ایدیوردی . پهلوانلق و جانبازلق خاقان مخلوعک زمان سلطنتده قدر خدمت شاهانه به برهسلک مخصوص ایدی . جانباز باشیلرک بیراقلری ، طبله سی بولنوردی . بوجانبازلرک اک صوکنجیسی چرکس رضا پک اولمشدر . رضا پک تل اوستنده یورور ، زنجیر قوبار ، مسالکک ایجابی صرف ایتدیکی جهده عضلینک افراطی بچاره نک برقولنی عملیات ماصه سنده برافه سته سبب اولمشدر .

کورولورک اجدادمن ادمان وریاضتدن ذوق آلیرمش . زمانک اسلحه و اصول حربی اوق و جرید آتمق ، قلیج قولانلق کی فردی ادمانلرده ممارسه پیدا ایتکی ایجاب ایتدیرمش . ذوق ایچون یاپیلان ادمانلری ده تدقیق ایتدیکمز زمان بونلرک برملت تربیه سی اولمقدن زیاده برامت تربیه سی شکلنده اولدیغی آکلایور . اسکی تورکر قوتی سهورمش ، فقط بوقوت عصبی اولمقدن زیاده عضلی ایمش . طبیی ادمانلره اوزمانک طرز حیاتی پک مساعد ایمش . چوق یورور ، آچق هواده یاشار ، آتیه بینر ، فکرندن زیاده بدنی ایله اوغرا شیرلرمش . دوشونه جک اولورسوق بوکون حال بدویتده یاشایان اقوامک ده وجودلری قوی و متناسبدر . اونلرده اصول وقاعده تختده هیچ برادمان یایمور . یالکز یورویور ، طاغله طرمانیور ، اشیاسنی صرتمده طاشیور ، نفقه سنی آغاجلره طرمانه رق تدارک ایدیور ، آچق هواده یاشایور ، فکری یورمور و بوسایه ده کوربوز و توانا اولیورلر . یالکز بدویلرک ساقه احتیاج ایله تعقیب ایتدکلی حیاتی بوکونکی شرائط مدنییه ایله تألیف قابل اولورمی ؟ امکان وارمیدر ؟ مجادلات اجتماعیه به مطلوب اولان قوتک ماهیتی دیکشمه مشمیدر ؟ و صوکره اونوتما میدرکه فنک بودرجه ترقی ایتدیکی بردورده عطالتی اعتیاد ایدین انسانلری فالیته سوق ایتک و قوت وزماندن تصرف ایدرک بر فائده صحیه تأمین ایدم بیلیمک ایچون فنک تعیین ایتدیکی اصول دائره سنده حرکت ایتک لازمدر . اصول بزه تقسیم اعمالی و انتظام حرکتی اوکره تیر ، اصول بزه سعی ده صحت تامی ویریر ، اصول بزی شبهه وترددلردن قورتارر ،

ايدر . تحصيله حكمتي ، كيمياي ، رياضياتي والحاصل علمي تربيه ايحال اتمك قطعيا مجوز ايدله من . فقط يكلشمك ، بوكسلمك ايستيان بر ملتك فردلرینه فلسفه ي ، ادبياتي ، شعري منع اتمك ، بوتوف چوچقاري معنوياتدن ، مفكوره علملردن تجريد ايدرك آتليه ، تارلايه سوق اتمك تعميري غير قابل ، بوبوك برخطا اولور .

مملكتمزده فلسفه ي ، اجتماعاته ، ادبياته ، تاريخه مع التأسف طن ايدلديكي قدر اهميت و برلمور . عمومي تربيه ، فكري احضار مؤسسه لري اولان سلطانلرده بوكي درسار بك آز موقع طوتار ؛ بوكا قانع اولوق ايچون پروغراملره كوز كزدرمك كافي در . بومكتبلردن مثبت علملره واقف ، حتي بولردن برينه اكثرا بك اي واقف طلبه چيقيور . فقط كافي درجه ده فلسفي ، ادبي بر فكري تربيه سي آلمش كنجلر مع التأسف هنوز يتشه ميور . او حالده صرف بو معنوي ، انساني علملري نشر وتعميم الله مشغول تك بر مؤسسه من وار : ادبيات فا كولته سي . بوكا مقابل مثبت علملري اوكره تن ، كنجلري صنعتلره ، حرفتله حاضرليان قاچ مؤسسه من وار ؟ بر قاچ دانه سني صايالم : فن فا كولته سي ، رياضيات فا كولته سي ، طب فا كولته سي ، اجزاي مكني ، ديشجي مكني ، صنايع مكني ، مهندس مكني ، چراق مكنيلري الخ . ديمك اولويوركه مملكتمزده طن ايدلديكي قدر « خيالات » الله مشغول اولونيور . بومكتبلرده علملرك ، آلياتك اي تدريس ايدله سي ، ادبيات فا كولته سنك دها زنكن ، دها منتظم بر پروغرامه مالك اولسي ، فلسفه الله شعرك توركلره منع ايدلسني نه دن احباب ايتسين ؟ علمه اهميت ويرمك ايچون واسطه ادبيات الله فلسفه ي اورتادقن قالدبرمقي در ؟ حالبوكه بز ، مملكتمزده انسانيات علملرینه ، كنجلرك فلسفي وادي بر تربيه ذهنيه آله لرینه كافي درجه ده اهميت ويرله ديكي ومع التأسف كنجلرمنك دها زياده ماديانه ميل ايتديكي فكرنده بز . بر ملتك بوكسلمه سي ايچون او ملتك فردلري مفكوره صاحبي اولمليدر . مفكوره ايسه آنجقي فلسفي ، ادبي ، تاريخي تربيه دن آله بيلره بز ايستهرزكه ، طبابه ، مهندسلر ، عسكرلر ، عمله لكه ... هر هانكي عملي مسلكه سالوك ايدن بر كنيج اختصاص تحصيلي كورمه دن اول همه حال فلسفي بر تربيه culture آلسين ، وبو سايله حياه بر مفكوره الله آتلسين . مملكتمز اصل بومفكوره نقصانندن متألد . فلسفي ، ادبي بر تربيه كورميان كنجلرمن در حال ماديانه ، منفعتپرستلر صايور ؛ حياهه كندى شخصي منفعتندن باشقه برشي دوشونميور . صوكره بركره دوشونعلي : فلسفي بردوشونجه يه مالك اولميان ، حياهنده ادبي بر ذوق دويمامش ، تاريخي برصوبطيت حسن اتمه مش آدملرك ذهنيشتدن دها يابس ، دها باود برشي تصور اولونه بيليري ؟ بو ذوق ، بو تربيه ي ويره جك درساري ده ي قالدبرمق احباب ايدنيور ؟ هنوز اك اوافق فلسفه ، اجتماعيات ، ادبيات معلوماتندن بيله بي خبر ؛ بوتون حر كاتر بوني اثبات ايتيوري ؛ بوكا اوافق معلوماتي ويرمك مملكتمزده ادبيات ، شعر ، فلسفه جريانلري حصوله كتيرومك ايچون بوكسمك مؤسسه لره ، اوزون تدقيقلره احتياج واردر . مملكتمك هنوز نه ادبياتي ، نه شعري حتي نه لساني بولونمه مش . بولردارالفنوندن چيقيازده نره دن چيقيار ؟ اك اوافق صنعتلر ، اك بسيط ال ايشلري دها بوكسمك علملرك تطبيقاتي در . علمك اك بوكسمك تجليسي ايسه فلسفه در . اول امرده ، عمومي معناسيله فلسفي بر تربيه آله مش كنجلر نه اي بر عالم ، نه اي بر رياضي ، نه اي بر طبيب ، نه اي بر مهندس حتي نه اي بر عمله اولاماز . بر ملتك ترقيسي يالكنر معلومات الله ، يالكنر عمله لك ، زراعلق

ايله ده اولاماز . علم وفني ، بولرك صنايعي تطبيقاتي ، واسطه لري ، اصوللري اوروپادن اولديني كي آليورزو بوسورتله اوروپا مدنيتها داخل بولونيور . حالبوكه بر ملت اولامت اولوق لازمدر . هر ملتك ايسه ، كنديسي ديكر ملتلردن آيران خصوصي بر حرثي بولومليدر . مدنيتسز بر مملكته اوله ميه جني كي حرثسز بر ملتده تصور اولونه ماز . حرث ، لسان ، دين ، اخلاق

اصول بي لزوم ممارسه لردن صرف نظر اتمه يي ومعاملات حياتده لازم اولان ادمانلري يامه يي اوكره تر . خلاصه اصول تكملات بدنيه ، فكريه و اخلاقيه دوعري امنيتله يورومه يي تأمين ايدر .

يكي نسلك كوربوز ، عافيتلي ، اخلاق صاحبي اوله بيلمسي - اجدادك اثرينه اقتفا ايدرك وجودينه باقه سي ايله مشروطدر . سائر ملتلرده اولديني كي بزده ده تربيه بدنيه نك قسما ملي وقسماده فني بر صورتده انكشافاتي قوي ، متين ، بجركلي ، باشاريجي بر كنجلرك وجوده كتيرومكدر .

سليم سري

فكر خيالاتي

ياكلش تلقيير

مختلف علملردن هانكيسته دها زياده محتاج اولديغيمزه ، مملكتمزده كنجلرك نه كي مسلكلره كيرمسي استقبال ايچون دها فائده لي اولديغنه دائر اورتاده بر طاقم فكرلر وار . بوفكرلر بر برينه ضد ونتيجه لري اعتباريله غايت اهميتلي جريانلر حصوله كتيرويور . مملكتمك بر مدنيتدن ديكر مدنيتها انتقال ايتديكي شو صيرالرده ، بو كي فكر جريانلردن هانكيستك شايان قبول اولديغني تدقيق اتمك لازمدر .

تعليم وتحصيل نقطه نظرندن هانكي علم شعبه لرنيك ترجيحي لازم كله جيكي فكرمنه كوره اهميتلي بر مسئله در . بعضيلري انسانيات les humanités دنيلن فلسفه ، اجتماعيات ، ادبيات الخ . كي علملرك شميدلك بزه لزومي اولما يغي وهرشيدن اول مثبت علملره ، وبولرك تطبيقاتي اولان حرفت و صنعتلره اهميت عطف ايدلسي لازم كلديكي ايلري سوريورلر . كچنلرده « اقدام » لوزانندن آلدني بر باش مقاله ده بو نقطه نظري مدافعه ايدنيور . محرر ، حريدن صوكره يكي بر طاقم حيات شرائطي ظهور ايله جكني سويله دكدن صوكره حال حاضرده كي معارفزك ، مكتبلرمنك كنجلري بوحياته حاضرلامغه كافي كله ديكي ، چونكه علوم وفنونك بك زياده اihal ايدلديكي يازييور و ديوركه : « طلبه من فن تحصيلندن زياده ادبيات كي ، حقوق كي ، لسانيات كي ، اجتماعيات كي بزم ايچون فائده لري اوچنجي درجه ده بولسان شيلره هوس ايدنيور . » « پروغراملري تنظيم ايدنلر ... تاريخدن شعردن ، لسانلره عائد آثار عتيقه دن (!) مدد اومديلر . فقط آرتق بوچوروك تخته لري ملي بناضرك ايچندن سو كوب قوتلي مالزله الله استقبالمزي صاغللا مشدير ملي بز . » وتوركلره شعر و ادبياتي منع ايتكدن صوكره « معارف نظارتي ، باشده دارالفنون اولديني حالده مؤسساتي خيالات وحكاياتدن قورتاروب تارلاده ، دستكاهده ، عملياخانه ده چاليشه جق افرادي يتشه برمك اقتداريني حائز پروغراملر ، مكتبلر وجوده كتيرومليدر . » ديور .

بز ، بوفكرلري قبول اتمه دكدن ماعدا ، تحصيلده ، بو طرز تلقيني مملكتمك آتيسي ايچون مضر كورورز . هيچ بر ملتده ترقى تيجدد نه آتيله دن ، نه تارلادن ، نه دستكاهدن باشلاو ، بالعكس مع التأسف بزده هيچ موجود اوليان فاسفه دن ، ادبياتدن شعردن چيقيار و آشاغيه دوعري اينر . بزده علمه ، فنه اهتمام ايدللي . بوني هر كس تصديق